

Projectes

Avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya

Un cop acabada la prova pilot en set espais protegits, el projecte d'avaluació del sistema d'espais naturals protegits ha entrat en l'etapa més important: l'obtenció de dades dels cent quaranta-set espais naturals protegits de Catalunya.

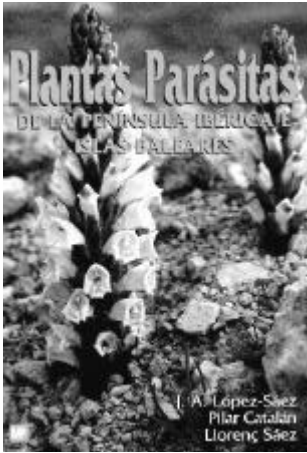
Durant els mesos de març, abril i maig d'enguany, s'ha dut a terme una prova pilot en set espais naturals protegits representatius dels diferents ecosistemes, figures de protecció i models de gestió i pressions que afecten els espais naturals, de manera que s'ha pogut comprovar la validesa del model dissenyat i rectificar aquells aspectes concrets que s'ha demostrat que calia millorar.

Com a resultat del procés de revisió i millora dels indicadors que s'ha fet a mesura que avançava aquesta prova pilot i de les sessions de treball celebrades entre tots els experts que han participat en aquesta prova pilot, s'ha passat dels vuitanta-set indica-

dors inicials a vuitanta-cinc, mitjançant l'eliminació de quatre i la incorporació de dos indicadors nous. També s'han modificat de manera significativa quaranta-cinc indicadors més i s'han introduït millores en la redacció i terminologia de la gran majoria dels altres indicadors.

Un cop es disposa dels indicadors definitius i de les fitxes de recollida de dades que els acompanyen, s'han pogut convocar diverses reunions explicatives de la metodologia que cal emprar, de manera que tots els experts que participen en aquesta avaluació tinguin l'oportunitat d'aclarir qualsevol dubte. Les primeres reunions informatives van tenir lloc a Barcelona i a Vic el dia 27 de juny, mentre que la darrera serà a Tortosa el dia 10 de juliol. Durant aquest interval s'hauran fet altres reunions a Bellaterra, la Seu d'Urgell, Torredembarra, Lleida i Figueres, de manera que així es faciliti al màxim l'assistència a aquestes reunions informatives.

Plantas parásitas de la Península Ibérica e Islas Baleares. J. A. LÓPEZ, P. CATALÁN i L. SÀEZ. Ed. Mundiprensa. 529 p.

És a partir d'aquest moment que tots els avaluadors començaran realment la seva feina, i s'obrirà davant seu un període de quatre mesos durant el qual estaran treballant en l'obtenció d'un important nombre de dades de cada un dels cent quaranta-set espais protegits de Catalunya.

Cal també deixar constància que durant aquest període també es comptarà amb el suport del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) i del Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació del Centre Especial de Recerca de Biodiversitat Vegetal de la Universitat de Barcelona en l'elaboració d'algunes de les dades necessàries per a emplenar determinats indicadors.

En el moment de redactar-se aquest Notícies, ja hi ha cent trenta-sis espais naturals protegits assignats, de manera que solament en resten deu pendents d'assignació. A la pàgina web de la Institució es pot consultar la llista actualitzada dels espais que encara

no han estat assignats. Cal demanar als membres de la Institució, i a aquells altres que sovint col·laboren amb la nostra entitat, que encara no hagin escollit cap espai per avaluar, que participin en aquest projecte assumint l'avaluació d'alguns dels pocs espais que encara resten pendents d'assignar.

A la pàgina web de la Institució també es pot consultar la llista definitiva dels indicadors que s'aplicaran en aquesta avaluació i les fitxes de recollida de dades que s'han dissenyat expressament per facilitar la tasca dels avaluadors.

L'avaluació que ara comença es preveu que estigui acabada a finals del mes d'octubre, moment a partir del qual s'obrirà una nova etapa: el tractament de totes les dades obtingudes i l'elaboració de l'informe final i d'un conjunt de propostes per a la millora del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya. ■

Sessions científiques

Problemàtica de la conservació de les plantes amb mecanismes de reproducció apomíctics a Catalunya

El dia 7 de maig, Llorenç Sàez, biòleg, del Departament de Biologia Animal, Biologia Vegetal i Ecologia, de la UAB, va oferir una conferència sobre la problemàtica de les espècies apomíctiques, de la qual us n'ofereim un resum.

Hieracium vinyasianum Font Quer

Un dels reptes més importants dels botànics i dels biosistemàtics moderns és trobar un equilibri entre el model linneà i «rígid» de classificació, i la multidimensionalitat de distàncies genètiques existents entre els

organismes. Els processos d'hibridació, poliploidia, introgressió i apomixi determinen un factor de dificultat a l'hora d'establir els límits entre les espècies.

Apomixi és un terme que designa diversos fenòmens reproductius en plantes, que determinen la formació de llavors amb embrions que presenten el genotip matern. Reproducció sexual i apomixi no són mútuament exclusives. A molts grups apomíctics, es preserva la reproducció sexual, tot i que de vegades això es fa de manera residual.

Entre les principals implicacions de l'apomixi, destaquem les següents: en primer lloc, tradicionalment s'ha considerat que aquestes espècies presenten una suposada manca de variabilitat genètica. D'altra banda, les filosofies taxonòmiques relacionades amb la panmixi fallen espectacularment quan pretenen tractar espècies apomíctiques. Finalment, la formació de llavors mitjançant agamospèrmia permet la perpetuació de formes híbrides que no poden reproduir-se sexualment.

Una de les preguntes que cal fer-se és saber quins nivells de diversitat genètica presenten les espècies apomíctiques. En aquest sentit, l'apomixi implica la fixació genètica del genotip matern i les poblacions són, teòricament, homogènies des del punt de vista genètic. Tanmateix, s'ha constatat l'existència de certs nivells de variabilitat en alguns grups apomíctics: *Hieracium*, *Taraxacum*, *Limonium* sect. *Limonium*, *Amelanchier*, *Sorbus*, entre molts d'altres. Entre els processos que poden proporcionar variabilitat

(Continua)

genètica a plantes apomíctiques destaquen les mutacions, les recombinacions cromosòmiques i la hibridació (fet que implica que existeix una sexualitat residual).

Quina es la representació de les plantes apomíctiques dins dels elements endèmics de Catalunya? Del total d'endemismes gairebé exclusius de Catalunya, prop de la meitat (45,6 %) es caracteritzen per presentar reproducció apomíctica. Destaca l'elevada presència de plantes apomíctiques (un 33,3 %) entre les plantes endèmiques exposades a un risc més elevat d'extinció (categoria «en perill crític» de l'IUCN, 2001). També és molt elevat el nombre de tàxons apomíctics entre espècies endèmiques de Catalunya assimilades a la categoria de «dades deficientes» (64,7 %) Entre les causes d'això, la més destacable és la incertesa taxonòmica.

Pel que fa als principals factors d'amenaça que poden comprometre les poblacions naturals de les plantes apomíctiques, cal dir que no difereixen essencialment dels factors que poden suposar una amenaça més o menys seriosa per a les plantes no apomíctiques. Entre ells destaquen processos lligats

amb les activitats humanes (urbanització, canvis en l'ús del sòl, freqüentació, etc.). Un factor de risc afegit és que sovint es tracta d'endemismes d'àrea reduïda, amb limitada capacitat de competència, i amb baixa capacitat per colonitzar nous hàbitats.

L'estat del nivell de coneixements sobre aquest grup de plantes pot ser qualificat de globalment insuficient, en diversos àmbits: biosistemàtic (identitat de les plantes molt problemàtica, fet que determina que la seva distribució sigui deficientment coneguda); biològic (mecanismes reproductius, existència d'una sexualitat residual, hibridació); demogràfic (tendències demogràfiques), i genètic (quins nivells de diversitat genètica existeixen?, estructura genètica de les poblacions, etc.). Així, podem concloure que, en general, és molt difícil establir l'estat de conservació d'una planta apomíctica. Només una implicació més gran de la comunitat científica, i molt especialment de l'Administració, permetrà avançar eficientment en el coneixement i la preservació d'aquest singular patrimoni biològic, i és necessari actualitzar les figures legals de protecció vigents. ■

Cursos naturalistes

Els grans incendis forestals al Bages: regeneració natural i estratègies per a la reconstrucció dels paisatges forestals afectats

Els dies 26, 27 i 28 d'abril es va fer al Bages el curs naturalista de la ICHN *Els grans incendis forestals al Bages: regeneració natural i estratègies per a la reconstrucció dels paisatges forestals afectats*, promogut des de la delegació del Bages. Els professors d'aquest curs van ser Josep Maria Espelta, investigador del CREAF i Florenci Vallès, biòleg i president de la delegació del Bages de la ICHN. Els alumnes i les alumnes que ho van voler es van allotjar a l'alberg del Carme de Manresa.

La primera sessió, de caràcter teòric, va tenir lloc el divendres dia 26 a la tarda. Florenci Vallès va parlar dels principals tipus de vegetació del Bages i de la seva dinàmica amb relació als incendis i altres pertorbacions. Per il·lustrar les seves explicacions va utilitzar imatges de la pàgina web *El medi natural del Bages*. A continuació —també amb l'ajuda d'imatges— Josep Maria Espelta va fer una introducció a la problemàtica de la regeneració de la vegetació després dels grans incendis forestals.

Al llarg del dissabte dia 27 vam visitar diversos

indrets de la serra de Castelltallat per tal d'estudiar la regeneració natural després dels grans incendis de 1994 i 1998 i veure diferents experiències de restauració de paisatges forestals afectats per grans incendis. La sortida va ser dirigida per Josep Maria Espelta. Vam veure sobre el terreny l'escassíssima regeneració de la pinassa, la important regeneració del pi blanc per germinació i la gairebé total regeneració d'alzines i roures per rebrotada. Vam visitar una parcel·la en què se simulava l'efecte del pasturatge, una en què s'aplicava a alzines i roures diferents tractaments de poda, i una altra en què s'havia fet una plantació de plançons

Sol·licitud d'informació sobre Lucanidae Ibèrics

El Grup de Treball sobre *Lucanidae* Ibèrics (GTII) de la Societat Entomològica Aragonesa, està recopilant informació sobre aquesta família de coleòpters, motiu pel qual sol·licita que se li facin arribar les cites que es tinguin d'espècies d'aquesta família a Catalunya.

Per a més detalls sobre aquest projecte, consulteu la pàgina web <http://entomologia.rediris.es/gtli>.

(Continua)

de pinassa. A la visita a aquesta darrera parcel·la, que es va fer a la tarda, ens va acompanyar el senyor Duocastella, que n'és el propietari. Abans però, va tenir l'amabilitat de convidar-nos a casa seva i oferir-nos unes ametlles garrapinyades molt bones.

El diumenge, dia 28, vam visitar la zona de les Tàpies (Calders), ca l'Oristrell (el Pont de Vilomara i Rocafort) i el turó de les Tres Creus (Rajadell i Castellfollit del Boix). La sortida va ser dirigida per Florenci Vallès.

A les Tàpies vam veure el tractament d'aclarament d'arbres i esporga de branques baixes que, per tal de crear franges on sigui més fàcil apagar el foc en cas d'incendi forestal, està duent a terme l'Agrupació de Defensa Forestal de Calders. També vam aprofitar per fer una petita excursió a la roureda de roures centenaris i a l'ombrívola font de sota l'espectacular salt d'aigua. A la roureda vam fer una pràctica d'obtenció d'un core (cilindre de fusta) per tal de saber l'edat d'un arbre.

A ca l'Oristrell vam estudiar la regeneració natural del bosc després de l'incendi de 1985, i vam veure els resultats d'una plantada —amb diferents tractaments— de glans d'alzina i de roure realitzada al gener de 1988 en un superfície de bosc cremat quadriculada de 320 m².

A la zona del turó de les Tres Creus, que vam veure a la tarda, vam estudiar els canvis esdevinguts en la vegetació com a conseqüència de la desaparició de les pinasses causada per l'incendi de 1980. Vam veure denses màquies d'arboç i una roureda amb grèvol i amb abundància de diverses espècies d'*Acer* i *Sorbus*. Aquest bosc s'ha regenerat després de patir l'incendi de 1980 i ocupa les obagues de la zona del turó de les Tres Creus i el Cogulló de Cal Torre. És notable pel gran nombre d'espècies arbòries que hi ha —un mínim de 13, si considerem com a arbres l'arboç, el boix i el càdec. ■

Valoració de l'estat ecològic d'un riu: el Ter a Manlleu com a exemple

El curs *Valoració de l'estat ecològic d'un riu: el Ter a Manlleu com a exemple* es va realitzar els dies 4 i 5 de maig a Manlleu (Osona), coordinat pel Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, àrea del Museu Industrial del Ter, can Sanglas de Manlleu, dedicada a la divulgació i a la recerca sobre el patrimoni fluvial. Va ser impartit per personal d'aquest equipament (Marc Ordeix i Emili Bayón) i del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona (Narcís Prat i Mireia Vila).

L'assistència va resultar notable: vint-i-tres persones. D'edats i formacions diverses, la meitat procedia de fora de la comarca; tres, del País Valencià. De les enquestes d'avaluació, se'n va desprendre una valoració general bona o molt bona, tant pel que fa a organització com a professorat, infraestructura i suport del curs. També va ser d'agrair la bona evolució i el caliu excel·lent generat pels assistents.

Es tractava d'un curs eminentment pràctic, que compartia explicacions teòriques de curta durada amb sortides a espais fluvials emblemàtics del Ter mig-alt: els meandres de la Devesa i del Gelabert (Manlleu) i les illes fluvials i meandres de les Gambires i de Gallifa (Torelló i Masies de Voltregà).

Els continguts teòrics es van fonamentar en les potencialitats de la Directiva Marc sobre l'Aigua (2000/60/CE) i els conceptes d'estat ecològic i d'indicadors biològics, a través d'una aproximació naturalística a la conca del Ter. Amb un apunt historicocultural: la possible compatibilitat i el valor patrimonial de rescloses, canals i fàbriques de riu.

Les pràctiques *in situ* de la primera jornada van consistir en la realització de determinacions físiques i fisicoquímiques i en el càlcul dels índexs d'hàbitat fluvial (IHF) i de qualitat del bosc de ribera (QBR). També es van

observar elements característics de flora i fauna aquàtiques i de ribera, en la mesura que la climatologia ho permetia: vern (*Alnus glutinosa*), salze blanc (*Salix alba*), freixe de fulla gran (*Fraxinus excelsior*), om (*Ulmus minor*), ànec coll-verd (*Anas platyrhynchos*), polla d'aigua (*Gallinula chloropus*), corriol petit (*Charadrius dubius*), xivitona (*Actitis hypoleucos*), rossinyol bord (*Cettia cetti*), rossinyol (*Luscinia megarhynchos*), etcètera.

Determinació de macroinvertebrats aquàtics

L'endemà es va efectuar la captura i l'observació de macroinvertebrats aquàtics en un dels pocs indrets on la velocitat (entre 0,8 i 1,3 metres per segon) i el nivell elevat de l'aigua, per causa de la pluja caiguda les darreres setmanes, encara facilitaven un accés segur al riu. Posteriorment, es va procedir a la seva identificació mitjançant lupes binoculars i al càlcul dels índexs biòtics FBILL i BMWP', així com a la discussió de l'índex integrador Ecostrimed, al laboratori provisional del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (a l'OPE de l'Ajuntament de Manlleu).

Es va comprovar que l'estat de conservació del Ter a la sortida del terme de Manlleu, com al conjunt del país, és desigual, majori-

(Continua)

tàriament regular segons l'Ecostrimed. La qualitat de l'estructura i del funcionament dels ambients aquàtics, de la pròpia aigua, les lleres i les riberes fluvials, la flora i la fauna associades es van avaluar parcialment, sobretot mitjançant determinats índexs: l'IHF va donar un valor de 73 (en una escala de 0 a 100), el QBR variable entre 10 i 90 (en una escala de 0 a 100), el BMWP' 47 (en una escala de 0 a >100) i el FBILL 6 (en una escala de 0 a 10).

Les comunitats aquàtiques han millorat al Ter (l'FBILL a Manlleu ha passat de 4, l'any 1992, a 6 actualment) des de l'inici del Pla de Sanejament de Catalunya, l'any 1984. Però tot i les mesures de sanejament empreses, encara són força lluny d'assemblar-se a les que es coneixien dècenns enrere, a excepció d'algunes capçaleres i àrees poc urbanitzades. Com a la majoria dels rius mediterranis, explotats intensivament des de temps reculats, les causes són variades.

Aquest estat és conseqüència d'alguns abocaments directes persistents i, sobretot, de les aportacions difuses d'origen ramader. També hi té molt a veure la reducció dels cabals circulants per la seva detracció cap a sistemes de producció hidroelèctrica: de mitjana, en aquesta àrea, n'hi ha un cada 740 metres de riu.

Les rescloses substitueixen els diversos hàbitats fluvials, característicament d'aigües corrents, per un hàbitat simple d'aigües calmes, a part de deixar sovint trams extensos ben eixuts (s'obvien a grans trets els cabals ecològics), orfes de vida aquàtica i de la capacitat autodepuradora dels rius, i

d'estroncar les migracions i l'intercanvi genètic dels malmesos peixos autòctons: la truita comuna (*Salmo trutta*), la bagra (*Leuciscus cephalus*), el barb de muntanya (*Barbus meridionalis*) i, en especial, l'anguilla (*Anguilla anguilla*). Les escales o rius artificials encara són en fase de projecte.

L'estat ecològic regular és conseqüència, alhora, de la destrucció de la vegetació de ribera per l'explotació agrícola i forestal fins arran d'aigua (ocupant el domini públic hidràulic), la seva substitució per esculleres i murs de contenció, pel pas d'infraestructures i per altres usos poc respectuosos. En aquest cas, amb l'excepció notable d'un sector, el bosc de ribera del Gelabert, d'una qualitat bona, pràcticament sense alteracions.

Els hàbitats i les espècies fluvials propis, dissortadament, també se simplifiquen progressivament com a conseqüència de l'expansió d'espècies oportunistes o invasores. A tall d'exemple, vam comprovar la proliferació desaforada d'espècies al·loctones vegetals de ribera, com la robínia (*Robinia pseudoacacia*) i l'ailant (*Ailanthus altissima*), i animals aquàtics, com el cranc americà (*Procambarus clarkii*) i el barb roig o baró (*Phoxinus phoxinus*).

Així doncs, encara queda una part de camí per recórrer envers la restauració del Ter, com molts dels nostres rius. Per validar-ne el progrés desitjat i corregir-ne les disfuncions possibles, es considera imprescindible d'anar-hi determinant la qualitat de manera integrada: el seguiment regular de l'estat ecològic, que s'ha exposat en aquest curs. ■

Iconografía del género Iberodorcadion. J. ROMERO SAMPER. Argania editio. Barcelona, abril de 2002. 197 p.

Introducció a la biologia del comportament

Aquest curs se celebrà els dies 18 i 19 de maig al Parc Natural de l'Albufera de València. Ester Desfilis, investigadora associada a la Universitat de València, va fer un repàs dels conceptes bàsics per a l'estudi de la biologia del comportament: les nocions elementals com l'observació, la descripció o la mesura del comportament. Entre els objectius del curs també es volia aplicar aquests conceptes a experiències reals, tant al camp com al laboratori, aspecte força complicat en aquesta disciplina de la biologia.

Pel que fa a la pràctica de laboratori es va realitzar amb l'escarabat de la farina (*Tenebrio molitor*) i va servir per a prendre consciència d'allò que observem i associem, moltes vegades de manera subjectiva, a un comportament. La pràctica de camp, com ja és habitual en els cursos celebrats al Parc Natural de l'Albufera, es va fer al Racó de l'Olla, centre de recepció del Parc, i altres zones circumdants de la reserva. D'aquesta manera els alumnes de fora del País Valencià poden aprofitar el curs per a conèixer el Parc. En aquest cas va ser una visita ben encertada ja que aquestes instal·lacions disposen d'un circuit de cameres distribuïdes per la reserva que l'usuari pot controlar a distància. Coincidint amb el període de fes-

teig del xatrac comú, xatrac bec-llarg i curroc entre altres, es va poder observar un gran nombre de comportaments a la natura, ja fora de l'ambient controlat del laboratori.

Com a professor convidat comptarem amb la presència d'Enrique Font que va fer una interessant xerrada sobre el nivell de coneix-

(Continua)

III Col·loqui d'estudis transpirinencs Els canvis als Pirineus

Segona circular - 4, 5 i 6
d'octubre de 2002

El Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, en tant que membre de la UCET, ofereix la seva comarca i l'experiència adquirida en els dos col·loquis anteriors, amb la voluntat de renovar i d'ampliar els estudis pirinencs a l'entrada del segle XXI. Per aquesta raó ens proposem obrir els col·loquis tant cap al vessant nord-sud com en el sentit transversal. Tot és Pirineu, i arreu es viuen i s'estudien temes anàlegs.

En aquesta edició i en les següents ens proposem estudiar com ha canviat el Pirineu. El *canvi* (climàtic, de fronteres...) serà el tema genèric que anirem desenvolupant en futures edicions. Per al III Col·loqui tindrà especial rellevància l'estudi del clima com a agent del canvi. Considerem que el tema triat té una incidència prou important per generar un debat enriquidor per al coneixement del passat dels Pirineus i alhora per poder començar a perfilar-ne el futur.

Tema general:

Els canvis als Pirineus:
influència del clima i transformacions.

Àmbits de treball:

- Demografia i etnografia a muntanya
- Història i filologia
- Canvis climàtics i ambientals

Informació i Secretaria:

Secretaria del III Col·loqui:
Carme Puertas i Baño
Tel.: 972 70 44 99
Fax: 972 70 45 30
A/e: equinocci@terra.es

Preus:

40 € Preu general
30 € Preu reduït per a socis del CECR, estudiants, jubilats i aturats.

xement que ha assolit la comunitat d'etòlegs al voltant de la capacitat sensorial dels animals i els canvis que suposarà en les futures investigacions etològiques. Aquest ha estat l'únic curs del programa de cursos naturalistes que s'ha celebrat enguany a

l'àmbit del País Valencià però per al pròxim any es prepara una sèrie de nous cursos que permetran als naturalistes dels Països Catalans aprendre i gaudir a les terres valencianes. ■

Els ocells del Parc Natural del Cap de Creus

Els dies 11 i 12 de maig, es va impartir un curs, al Parc Natural del Cap de Creus, sobre els ocells presents en aquest ric espai natural. El dissabte es van portar a terme el conjunt de sessions teòriques, fonamentades en els estudis ornitològics realitzats al Parc Natural al llarg dels anys 2001 i 2002. Els censos fenològics amb itineraris setmanals, els treballs sobre l'impacte dels incendis sobre l'ornitofauna nidificant en el Parc Natural o els censos d'espècies prioritàries (com el duc, l'àguila cuabarrada, el corb marí emplomallat, el falcó pelegrí, l'oreneta cua-rogenca o el pràcticament extingit còlit negre), van fonamentar les sessions teòriques. Tanmateix, també es va incidir especialment en els estudis sistemàtics de control de migració prenupcial a la punta del cap de Creus, on es controla setmanalment, des de fa tres primaveres, el pas migratori d'ocells marins i terrestres, cap als seus indrets de cria, amb resultats interessants (per exemple, s'observa que els ocells marins migren cap al sud per anar fins a Gibraltar i l'Atlàntic, mentre que els terrestres ho fan cap al nord directament).

El diumenge dia 12 de maig, després de dies de mal temps, la jornada es va aixecar neta de núvols, calmada i sense tramuntana. Això ens permeté fer la sortida amb Zodiac pel cap de Creus, en primer lloc fins al cap Norfeu, punta de la Figuera i Cadaqués, observant l'espectacularitat dels penya-segats i l'aspre paisatge rocallós del litoral del parc natural i més tard a les illes Encalladora, Messina i Massa d'Oros. Vàrem poder observar el falcó pelegrí en un dels nius del Parc Natural, així com el forat on cria el corb marí emplomallat. Més tard, encara amb bona mar, vàrem enfilar mar endins a unes 5-7 milles de la costa, tot tirant quinze quilos de sardina per atraure estols d'ocells marins,

uns dels protagonistes més interessants d'aquest litoral; la sort ens va acompanyar, i el paràsit gros, els mascarells, baldrigues mediterrànies, baldrigues balears, gavines capnegres, xatracs, gavines i gavians ens varen acompanyar, amb l'agradable sorpresa de l'observació de l'ocell de tempesta, una espècie eminentment pelàgica, rara a casa nostra. Ja de tornada, una garsa de mar i la darrera sorpresa del matí, un xatrac gros, s'observaven ben a prop de la costa.

Després de fer un ràpid entrepà a Roses, vàrem dirigir-nos, amb cotxes, a un dels punts més interessants de l'interior del cap de Creus, la zona del puig de l'Àliga i del Pla de les Gates, on trobem espècies molt escasses en altres punts del massís, com la merla roquera, el trobat, el còlit ros, la terrorola o el tallarol trencamates i, fins fa només un any, l'extingit còlit negre. A més, centenars d'ocells migradors de petita mida (mastegatxes, papamosques, tallarols,

bitxacs rogenes, cotxes, etc.) s'acumulaven en indrets amb insectes, per alimentar-se després de dies de mal temps. El dia es va concloure amb la visita al cap Norfeu, una de les dues reserves integrals del Parc Natural, un indret de bellesa extrema i de bones poblacions d'ocells, on vàrem observar, en pas, aligots vespers, alguna arpella i la parella de falcons pelegrins que **ornals seus importants espais litorals.** ■

Les aus del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Aigüestortes i Estany de Sant Maurici constitueix un dels indrets més importants per a la conservació de les nostres aus de muntanya, aquest fet va propiciar ja fa uns quants anys la seva declaració com a ZEPA (Zona d'Espècial Protecció per a les Aus). No és

estrany doncs que sigui un lloc idoni perquè els afeccionats a les aus puguin veure i identificar un gran nombre d'espècies que habiten en diferents ambients d'aquest espai natural protegit. Els dies 15 i 16 de juny va tenir lloc un curs d'iniciació al

(Continua)

coneixement de les aus a càrrec de Jordi Canut, tècnic de fauna del Parc i profund coneixedor de la seva fauna ornitològica.

A les sessions teòriques realitzades a la Casa del Parc d'Espot (Pallars Sobirà) es van analitzar diferents aspectes bàsics de les aus (descripció, taxonomia, identificació, etc.) i es va aprofundir en espècies concretes que com el trençalòs, el gall fer o la perdiu blanca són objecte d'estudis i seguiments periòdics per part de Parc, així com en el Projecte Atlas dels ocells reproductors de Catalunya en l'àmbit que afecta la zona d'influència del Parc.

La sortida pràctica va tenir lloc a la zona compresa entre el refugi del pla de la Font (2.050 m.), on es va fer nit, i el cim del Pinetó (2.648 m.). Durant la sortida es van poder fer interessants observacions de diferents espècies lligades a les zones forestals, als espais oberts i prats alpins (mallerengues,

raspinell, reietó, trençapins, merla de pit blanc, cercavores, còlit gris, gralles de bec vermell i de bec groc, etc.) així com de grans rapinyaires com els voltors o el trençalòs.

El temps va acompanyar i malgrat la intensa xafogor, inusual en una època com aquesta en una zona d'alta muntanya, els vint-i-tres assistents van poder gaudir d'un bon dia ornitològic en un dels indrets més interessants dels Pirineus. ■

Acords del Consell Directiu

Durant la reunió del Consell Directiu del 14 de maig passat es va presentar una primera proposta de continguts del cicle de sessions científiques del curs vinent, proposta que es desenvoluparà al voltant de la fauna i flora amenaçades. Es pretén que aquest cicle sigui de sessions d'un cert nivell científic i no es vol que, amb l'excusa d'augmentar el nombre d'assistents, es facin sessions massa generals o sobre temes que ja tracten altres entitats.

En aquesta mateixa reunió es va tractar del finançament d'algunes de les noves publicacions que s'estan preparant: guia de les plantes amenaçades i endèmiques, guia dels hidròfits i catàleg dels heteròpters. També es va comentar que es preveu publicar els treballs d'Alinyà enguany i que s'està valorant la possibilitat d'editar-ne una versió —tipus guia naturalista— adreçada al públic en general.

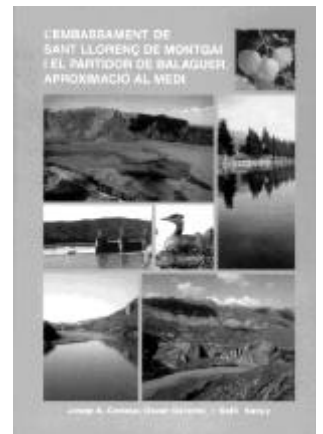
Pel que fa a la biblioteca de la Institució, es comenta que totes les revistes amb les quals actualment es manté intercanvi, unes dues-centes, estan exposades a la biblioteca de la Universitat de Girona i les altres, tot i no estar exposades, també són de consulta im-

mediata. Totes aquestes revistes ja estan informatitzades i es poden consultar per Internet i demanar-ne fotocòpies.

A la reunió del 19 de juny, es va presentar a tots els assistents Màrius Martínez, que assistirà a les reunions del Consell Directiu com a representant de la delegació de la Institució del País Valencià, funció que compartirà en determinades ocasions amb Jordi Domingo. També es va recordar que a la mateixa hora en què se celebrava la reunió del Consell Directiu, s'estava duent a terme a València l'acte de presentació de la nova delegació de la Institució, al qual va assistir com a representant del Consell Directiu el vicepresident, Joan Pino.

També es va informar dels continguts de la I Escola Naturalista d'Estiu dels Països Catalans, que se celebrarà el mes de juliol a Penyagolosa i que ha estat organitzada per la delegació de la Institució al País Valencià.

En aquesta mateixa reunió s'acordà elaborar un informe sobre el projecte de construcció del canal de regadiu Xerta-la Sénia, atès que ha estat exposat a consulta pública i es creu que la ICHN hauria de donar el seu parer sobre aquesta qüestió. ■

L'embassament de Sant Llorenç de Montgai i el partidor de Balaguer.
Aproximació al medi JOSEP A. CONESA, Oscar Garanto i DELFI SANUY. Ed. Delfi Sanuy, Josep A. Conesa i Les Obagues, eines educatives, abril de 2002. 120 p

Delegació del Bages

Els dies 31 de maig i 1 de juny, Josep Planas va explicar el seguiment, a Catalunya i en particular a la comarca de Bages, de les poblacions de papallones diürnes o ropalòcers per mitjà del programa internacional *Butter-*

fly Monitoring System, més conegut per les seves sigles BMS.

El programa BMS consisteix en una xarxa de localitats on, setmanalment, per mitjà del

recorregut d'un itinerari establert de 2 o 3 km i segons un mètode d'observació

normalitzat, es recullen dades sobre la diversitat i l'abundància de papallones diürnes. El programa utilitza les papallones diürnes no només per l'interès biològic dels seus complexos cicles vitals i

perquè són vistoses i algunes d'elles fàcils d'identificar; sinó també, a més, perquè, en ser sensibles als canvis a la

vegetació, resulten ser molt bones indicadores dels ecosistemes terrestres.

A la imatge, l'equip del BMS, reforçat en aquesta ocasió per la delegació del Bages de la ICHN, a la localitat de Serrahima (Sallent, Bages) en el comptatge del dia 1 de juny de 2002.

Més informació a: <http://www.gencat.es/mediamb/pn/2ropalocers.htm> ■

Curs sobre el coneixement de la flora i la fauna del Bages i geologia ambiental

Entre el 19 d'abril i el 18 de maig es va fer a Manresa el curs *Coneixement de la flora i fauna del Bages i geologia ambiental*.

Aquest curs va ser organitzat pel Departament d'Ensenyament i anava destinat a la formació de professors de secundària i mestres de primària. Els professors van ser tres membres del Consell Directiu de la

Delegació del Bages. Oriol Oms es va fer càrrec de l'àmbit de la geologia, Ramon Solà del de zoologia i Florenci Vallès del de botànica. Es van fer quatre sessions teòriques (una de geologia, una de fauna i dues de flora i vegetació) amb les corresponents quatre sortides al camp. El conjunt del curs va durar unes 35 hores. ■

Delegació de la ICHN al País Valencià

Presentació de la Societat Valenciana d'Història Natural (SVHN)

El 19 de juny es va presentar al Jardí Botànic de València la Societat Valenciana d'Història Natural (SVHN), nova delegació de la ICHN. A banda de la presència de Jordi Domingo, representant de la SVHN, i de Joan Pino, vicepresident de la ICHN, l'acte va ser amenitzat per Jesús I. Català, de la Universitat de València, amb una xerrada sobre els naturalistes valencians, concretament sobre la secció valenciana de la Reial Societat Espanyola d'Història Natural.

Des de la SVHN es va emfatitzar en la necessitat de consolidar una societat d'aquest tipus al País Valencià, una idea que ja havia rondat pel cap de molts naturalistes valencians però que mai s'havia dut a terme. També es plantejaren alguns dels objectius inicials d'una societat que naix amb l'objectiu de

convertir-se en un referent social al País Valencià. Joan Pino, com a representant de la ICHN, va deixar palès el suport total que ofereix la ICHN a la nova delegació naixent i assenyala la necessitat de dur a terme els projectes actuals de la SVHN, com ara l'Escola Naturalista dels Països Catalans, per tal d'aconseguir una participació activa dels socis. Aquesta actitud serà determinant per a prendre un posicionament científic i

(Continua)

independent davant dels problemes ambientals que afecten la societat valenciana.

La xerrada a càrrec de Jesús I. Català va ser un començament idoni per la SVHN ja que es va relatar un dels períodes més esplendorosos del naturalisme valencià, els començaments del segle xx, alhora que es ressaltava la necessitat de retrobar aquesta actitud naturalista als nostres dies. Es va fer un recorregut per les principals figures que passaren per la secció valenciana de la Reial Societat Espanyola d'Història Natural i es va parlar de la repercussió social que va assolir aquesta institució. Les actituds personalistes dels membres dirigents influïren de

manera considerable en el funcionament de la secció tot al llarg de la seua història, i van fer que s'arribés a tenir un nombre considerable de socis.

Una de les conclusions de la xerrada va ser l'anàlisi del procés d'extinció de la secció valenciana de la Reial Societat d'Història Natural, fruit d'un progressiu distanciament entre els plantejaments dels membres aficionats i els professionals, que eren els que dirigien la secció en aquell moment. Aquesta davallada es degué possiblement al fort creixement teòric de la biologia a principis del segle xx, que introduí més complexitat en **els estudis naturalistes tradicionals.** ■

Presentació de la Societat Valenciana d'Història Natural a les illes Balears

Tot aprofitant l'avinentsa de la celebració a Mallorca del Congrés de Medi Ambient i Municipalisme de la Fundació Joan Fuster, va ser presentada la SVHN com a delegació de la ICHN al País Valencià, formada recentment.

Comptàvem amb amfitrions de luxe, la Societat d'Història Natural de les Illes Balears, que ens va presentar amb les paraules del seu president, Lluís Moragues, davant d'al-

caldes i regidors de Medi Ambient de tots els Països Catalans no sense un cert to de crítica respecte a la gestió ambiental que es practica als municipis.

Durant la presentació que Carles Santana va oferir de la SVHN, es va fer un breu resum del com i el perquè s'havia pres la decisió d'engegar aquesta aventura i alhora es va estendre la mà a la col·laboració amb tots els ajuntaments allà representats. ■

Les eixides naturalistes de la Societat Valenciana d'Història Natural i Acció Cultural del País Valencià

Des del mes de març passat s'ha engegat un programa d'eixides amb contingut naturalista amb la col·laboració de la SVHN i Acció Cultural del País Valencià. L'objectiu és donar a conèixer al públic no especialitzat els valors naturals d'indrets concrets del país. Així a finals del mes de març es va fer un primer intent amb notable èxit de públic, més de noranta persones van visitar el delta de l'Ebre guiats per Guillem Chacón i altres naturalistes.

Actualment, es treballa amb la idea de fixar una periodicitat per a les eixides naturalistes i dotar-les del millor guia per a cada localitat concreta.

Penyagolosa, el nou Parc Natural de la Serra d'Irta, el Paratge Natural del Desert de les Palmes o el Parc Natural de la Serra de Mariola són algunes de les pròximes eixides. Us n'anirem informant puntualment. ■

Representants en organismes i institucions

Pla Comarcal de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Bages

Després de gairebé cinc anys de treball, el mes de maig passat es va presentar a tots els ajuntaments i a les diferents entitats del Bages la cartografia que s'ha elaborat en el marc del Pla Comarcal de Protecció del Medi Natural i del Paisatge.

La tasca més important realitzada d'aquest llarg període ha estat l'elaboració de la cartografia dels hàbitats de tots els municipis de la comarca, cosa que ha permès tenir una visió molt acurada de quins són els principals valors del patrimoni natural del Bages. Per millorar la utilitat d'aquesta informació,

s'ha complementat amb la cartografia del planejament urbanístic, de les explotacions ramaderes i de les activitats extractives existents.

Tot i que el Consell Comarcal del Bages, l'impulsor d'aquest projecte, continuarà treballant en l'explotació i ús de les dades obtingudes, ara és el moment en què els ajuntaments han d'assumir el seu compromís i demostrar la utilitat del treball realitzat, integrant els resultats obtinguts en les seves polítiques ambientals, d'ordenació del territori i de desenvolupament econòmic. ■

La investigació al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Cinquenes jornades d'investigació del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, Barruera, 18, 19, 20 i 21 d'octubre de 2000. Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient. 448 p.

Consell de protecció de la natura

El dilluns 17 de juny va tenir lloc una nova reunió de la Comissió Permanent del Consell de Protecció de la Natura. En aquesta reunió es van informar les propostes de reducció dels límits del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa en els municipis de Sant Joan de les Fonts i de Sant Feliu de Pallerols, i es van suggerir diversos canvis en la proposta presentada a informació, tant per aconseguir l'adequada preservació del

medi natural i el manteniment de la connectivitat ecològica i paisatgística com per garantir que tota possible reducció es vegi compensada amb nous espais d'igual valor, superfície i grau de protecció. També es va informar el projecte de decret d'aprovació del Pla Rector d'Ús i Gestió del Parc Nacional d'Aiguestortes i Sant Maurici i la proposta de creació de la casa del Parc de la Muntanya de Montserrat a la colònia Puig. ■

Col·laboracions amb altres entitats

Conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Torredembarra

La ICHN i l'Ajuntament de Torredembarra han signat un conveni de col·laboració per a la realització d'activitats relacionades amb l'estudi, la conservació i la gestió dels sistemes litorals i marins i la divulgació dels seus valors. Una de les principals aportacions d'aquest conveni és que a partir d'ara la ICHN podrà disposar lliurement del Centre de Recursos Mediambientals de Cal Bofill, centre que ha estat creat per l'Ajunta-

ment de Torredembarra. Amb la signatura d'aquest conveni, la Institució disposa ara d'una bona oportunitat per desenvolupar noves activitats relacionades amb els espais litorals i marins, de la mateixa manera que ofereix el seu suport i assessorament a totes les activitats que, en relació amb el medi natural litoral i marí, es facin des d'aquest Ajuntament. ■

Compromís ciutadà per a la sostenibilitat - Agenda 21 de Barcelona

La Institució, que ha participat en els fòrums temàtics de l'Agenda 21 de Barcelona, ha acordat signar el *Compromís ciutadà per a la sostenibilitat - Agenda 21 de Barcelona*, mitjançant el qual es compromet a treballar d'acord amb els principis que l'inspiren i a realitzar activitats que contribueixin a

assolir-ne els objectius. A principis de juliol es farà un acte de signatura pública d'aquest Compromís, en el qual participaran les diferents institucions i entitats membres del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat. ■

VII Seminari de gestió ambiental de la ICHN

Seminari de gestió ambiental sobre boscos madurs

El concepte *bosc vell* o *madur* ha agafat cada cop més importància tant pel que fa al coneixement del funcionament dels ecosistemes forestals com per a la gestió i conservació dels boscos. Existeix una àmplia bibliografia sobre el tema que procedeix sobretot del centre i nord d'Europa i de Nord-Amèrica. Als Països Catalans, en canvi, existeixen pocs estudis centrats en els boscos madurs. Tot i això, el terme de bosc madur és utilitzat freqüentment en diferents camps de la recerca i la gestió. Normalment, però, els diversos experts tenen una idea diferent i defineixen d'una manera diferent el concepte de bosc madur. És per això que la ICHN organitza un seminari sobre boscos madurs que permeti presentar les idees que sobre aquests es tenen en diferents camps de la recerca i la gestió forestal a casa

nostra, amb la intenció de passar de l'aproximació específica a cada un dels diferents camps a una perspectiva més general que integri els diferents coneixements sobre boscos madurs.

El seminari reunirà una representació important d'experts de diferents camps de la recerca i la gestió que han treballat o estan interessats en boscos madurs en l'àmbit dels Països Catalans, així com experts de flora que puguin ajudar a definir millor el context general. Es demanarà als diferents experts participants que preparin un document on s'aportin els coneixements i les idees que hi ha dins dels seu camp respectiu de treball sobre el concepte de bosc madur:

1. Definició

(Continua)

2. Elements característics (indicadors)
3. Interès des del punt de vista de la recerca, la gestió i la conservació
4. Estat de coneixement en l'àmbit dels Països Catalans per als diferents camps
5. Prioritats de recerca i gestió (criteris de conservació)

Per tal de poder sintetitzar millor les perspectives aportades pels diferents experts i poder arribar a una definició amplia adaptada a les condicions dels boscos dels Països Catalans, el seminari constarà de dues parts: Una primera part de *workshop*, on entre els diferents experts es discutiran els documents aportats per a intentar arribar a una definició general dels boscos madurs i a un enunciat dels seus valors ecològics i dels possibles indicadors; i una segona part de seminari obert al públic on cada expert presentarà en forma de ponència el document preparat sobre el seu camp de treballs. ■

IV Trobada d'Estudiosos del Garraf

El Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona ajuda a difondre aquests treballs i a potenciar l'intercanvi entre els diferents estudiosos, a través de trobades interdisciplinàries que es fan periòdicament en els parcs naturals que són sota la seva gestió.

Programa

21 de novembre de 2002

Sala 1: àmbit naturalístic: fauna, botànica, ecologia, geologia ...

Sala 2: àmbit historicocultural: història, patrimoni cultural, educació ambiental, gestió ...

Horari

Matí: de 9.30 a 14 h

Tarda: de 16 a 20 h

Lloc:

Escola Universitària Politècnica de Catalunya
Av. Víctor Balaguer, s/n
Vilanova i la Geltrú
(Al costat de l'estació de Rodalies de RENFE i davant del Museu Víctor Balaguer)

Comunicacions

Les persones interessades a presentar comunicacions, a més de formalitzar la seva inscripció a la jornada, hauran de fer arribar a la secretaria de la IV Trobada un resum mecanografiat a doble espai, amb un màxim de vint-i-cinc línies, abans del dia 31 d'octubre.

Informació i inscripcions

L'assistència a la trobada és lliure i gratuïta.

Per a més informació, adreceu-vos a la Secretaria de la Trobada:

Sònia Santiago
Diputació de Barcelona
Servei de Parcs Naturals
C. Comte d'Urgell, 187, 3r
08036 Barcelona
Telèfon: 934 022 843
Fax: 934 022 926
A/e: s.parcns@diba.es

Recull de legislació

Caça i pesca

Resolució MAB/1487/2002, de 21 de maig, per la qual es fixen el període hàbil i altres condicions per a la captura en viu d'ocells fringíl·lids per a activitats tradicionals durant l'any 2002 a Catalunya. (DOGC núm. 3647 de 31 de maig de 2002).

Ordre ARP/152/2002, de 2 de maig, sobre establiment del descans setmanal per a les embarcacions dedicades a la pesca de tremall, cargoleres i nanses per a crustacis. (DOGC núm. 3634 de 13 de maig de 2002).

Ordre MAB/199/2002, de 29 de maig, per la qual s'aprova l'ampliació de la Junta Consultiva de la reserva nacional de caça de Boumort. (DOGC núm. 3666 de 28 de juny de 2002).

Agricultura

Ordre ARP/164/2002, de 13 de maig, per la qual es declara l'existència oficial de la plaga *Paysandisia archon* i s'estableixen mesures obligatòries de lluita. (DOGC núm. 3639 de 21 de maig de 2002).

Institucions

Decret 172/2002, d'11 de juny, d'aprovació dels Estatuts del Servei Meteorològic de Catalunya. (DOGC núm. 3663 de 25 de juny de 2002).

Energia

Decret 174/2002, d'11 de juny, regulador de la implantació de l'energia eòlica a Catalunya. (DOGC núm. 3664 de 26 de juny de 2002).

Espais naturals protegits

Resolució MAB/1838/2002, de 14 de juny, per la qual es fa públic l'Acord del Govern d'11 de juny de 2002, pel qual s'aprova definitivament el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Cingles de Bertí. (DOGC núm. 3665 de 27 de juny de 2002).

Fauna i flora

Ordre MAB/138/2002, de 22 de març, per la qual s'aprova el Pla de conservació de la llúdriga. (DOGC núm. 3628 de 3 de maig de 2002).

Amb el suport de

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

fundada el 1899

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Agenda

Seminari de gestió ambiental

11, 12 i 13 d'octubre de 2002. **Importància, estat de coneixement i gestió dels boscos madurs als Països Catalans.** Les Planes de Son. Us adjuntem la primera circular amb la tramesa d'aquest NOTÍCIES.

Recordeu

Horari d'atenció als socis de la ICHN

Dilluns, dimecres i divendres de 9 a 17.30 h. Dimarts i dijous de 10.30 a 19 h.
Adreça electrònica: ichn@iec.es. Adreça d'Internet: <http://www.iec.es/ichn>

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Jaume Comas, Ignasi Cebrian, Jordi Domingo, Guillem Chacón, Ponç Feliu, Josep Germain, Marc Gracia, Màrius Martínez, Marc Ordeix, Llorenç Sáez i Florenci Vallès.